

Is dit een goed boek? Het blijft zoals gezegd een beetje tussen twee stoelen steken. Het overzicht van de opbouw van de schulden is zeer verhelderend en begrijpelijk uitgelegd voor mensen die het probleem nog niet kenden. Als daardoor een nieuw publiek kan bereikt worden, dan is dit boek zeker geslaagd. De vaak genuanceerde en niet-pamflettaire manier van schrijven is in veel opzichten verfrissend. Zo is er veel aandacht voor de grote verantwoordelijkheid van de politiek verantwoordelijken in de ontwikkelingslanden, waardoor er niet vervallen wordt in een verkeerd zwart-witdenken. Het boek beschrijft op een boeiende wijze hoe ondoordacht, willekeurig en soms perfide, beslissingen worden genomen (en spelletjes worden gespeeld in het geval van de 'aasgieren') die het leven van miljoenen mensen rechtstreeks beïnvloeden. De voorgestelde oplossingen zijn de moeite van het onderzoeken waard. Velen zullen op dit punt misschien meer verwachten, maar haar voorstellen zijn toch bruikbaar dan heel wat pleidooien om even met een of andere magische vingerknip de onrechtvaar-

dige mondiale kapitalistische structuren te wijzigen, waarna alles natuurlijk beter wordt...

Tegelijk blijf je met een wat onduidelijk gevoel zitten. De economische analyse heeft haar tekortkomingen. Zo zou een meer ecologische bril, met onder meer een kritiek op het groeimechanisme, bijkomende inzichten opleveren. De manier waarop de ontwrichting in het heden wordt beschreven – in het tussenhoofdstuk – is zoals gezegd niet helemaal evenwichtig, en zorgt voor een stijlbreuk in het boek.

Het zou boeiend zijn te weten door wie dit boek gelezen wordt. Als Noreena Hertz er echt in slaagt een nieuw publiek te bereiken voor dit verhaal, als mensen uit de klassieke machtscentra door het verhaal en de verschijning van Hertz dingen gaan doen die ze anders niet deden, dan is dit schitterend. Als dit allemaal niet zo is, dan is het niet helemaal duidelijk waar Noreena Hertz met haar volgende boek naartoe moet.

Jan Mertens

Keuzes en contradicties

Martin Van Hees en Marian Verkerk (red.), *Het goede leven. Over oude en nieuwe waarden*, Amsterdam, Boom, 2004, 143 p.

De dominante liberale stelling dat opvattingen over de invulling van het 'goede leven' een privézaak zijn, en dus geen deel uitmaken van het politieke debat, botst herhaaldelijk met een groen discours. De problematiek van het leven binnen grenzen als een maatschappelijk vraagstuk brengt onvermijdelijk de vraag naar toe te laten levenswijzen op de politieke agenda. Groenen hebben al

dikwijls ondervonden dat dat in onze samenleving lopen op een slappe koord is, want je wordt heel snel als moralist versleten. Maar wanneer het herzien van productie- en consumptiepatronen maatschappelijk aan de orde is dan kunnen we niet ontsnappen aan een publiek debat over het 'goede leven', over dat waar het echt op aan komt, en dus over waarden. Wellicht is het niet toevallig dat er de laatste jaren heel wat filosofieboeken verschijnen die zich tot een groter publiek richten en gaan over deugden, levenskunst, waarden e.d. De worsteling met wat ons in moderne tijden als levensidealen wordt voorgehouden is alom tegenwoordig. Het voorliggende

boekje is daar een illustratie van. Zeven Nederlandse filosofen bespreken evenveel waarden. Het gaat om liefde, geluk, vriendschap, authenticiteit, tolerantie, idealisme en autonomie. Filosofische begripsanalyses brengen als dusdanig geen voorgesneden antwoorden, maar het interessante eraan is dat ze de lezer zelf aan het denken zetten. Moderne mensen neigen ertoe om nogal veel tegelijkertijd te willen, wat dikwijls niet kan. Eigenlijk weten ze dus niet goed wat

ze willen. Of hun keuzes zitten soms vol contradicties. De waarden die in dit boek behandeld worden zijn allen met betekenissen overladen, en die stroken ook niet altijd met elkaar. De gepresenteerde analyses vormen daardoor wel een gids om contradicties in het eigen waardepatroon en dat van het moderne leven op het spoor te komen.

Jef Peeters

Leugens of halve waarheden in het eindeloopbaandebat?

Gilbert De Swert. 50 grijze leugens. Over vergrijzing en langer werken. Leuven, Van Halewyck, 158 p.

2004 zou een scharnierjaar worden in het debat over vergrijzing, stelden de toenmalige federale ministers Vandembroucke en Vande Lanotte anderhalf jaar geleden. Het werd het niet. Er kwam einde 2004 na veel moeite zelfs geen zwak interprofessioneel akkoord uit de bus, ondanks een zware sponsoring door de federale overheid. Men zette wel de deur open naar meer overuren en naar goedkopere ploegen-arbeid. Het debat over de vergrijzing en de 'nood' tot langer werken werd dan maar naar 2005 doorgeschoven. Ook in maart 2005 kende dat debat een valse start. Centraal staat bij regering en werkgevers de verwachting dat we langer zullen moeten werken om de sociale zekerheid betaalbaar te houden in tijden van vergrijzing.

Op haar congres van 26 februari 2005 zette Groen! zich sterk af tegen het eenzijdig langer-en-flexibeler-werken-discours van de werkgevers en van de paarse regering. Het groene pleidooi voor anders en beter werken vormt een radicaal andere keuze, met een

versterking van de sociale zekerheid en meer vrijheid in levensloopbanen op mensenmaat. Met het voorstel van een tijdsverzekering bundelt en versterkt Groen! de bestaande en gefragmenteerde tijdsregelingen; de tijdsverzekering is één van de meest cruciale modernisering met een nieuwe tak in het stelsel van de sociale zekerheid.¹

Gilbert De Swert, hoofd van de studiedienst van het ACV, gelooft evenmin in het langer werken verhaal. De Swert is een tegendraads denker, naar inhoud en naar vorm. Beide komen in zijn recent boek '50 grijze leugens' voluit aan bod. Na een grappige terugblik vanuit 2030 probeert De Swert in 50 korte stukjes 50 vooroordelen over de vergrijzing te ontmaskeren.

Dat is nodig, want nu "leidt de verrimpeling tot versimpeling" (p. 17). Voor hem is het duidelijk: "we werken niet te veel, we verdienen niet te veel en we zijn niet te sociaal" (p. 42). De vergrijzing is betaalbaar, mits de politieke wil er is om dat te doen en mits de invoering van een Algemene Sociale Bijdrage, die ook inkomens uit vermogen mee laat bijdragen aan de solidariteit van de sociale zekerheid. De Swert blijft – net als Groen! – collectieve systemen van sociale bescherming verdedigen. Vandaar zijn verzet tegen